

Recordant els monjos Benets, colonitzadors de terres de la Garrotxa

per
Joaquim Gironella

S'han complert quinze segles del naixement de Sant Benet, Abat, qui fou el restaurador de la vida monàstica a l'Occident i per tant va aconseguir gran celebritat en tot el món cristià.

Nascut per allà l'any 480 a les proximitats de Nùrsia, del ducat italià d'Espoleto, fou el fundador del famós monestir de Montecassino, model perfecte de la vida cenobita. En les bases de la Regla hi són l'absoluta independència de la comunitat monàstica, organitzada de manera que es pogués abastir a si mateixa. Amb el treball en els camps i en l'escriptori, s'alternarà l'obra de Déu i la pregària litúrgica, ànima de la vida benedictina.

Més tard, grups dels seus deixebles anaren escampant la seva doctrina i foren els tundadors d'altres cenobis i cel·les en diversos llocs d'Europa.

Molt a prop de nosaltres, a la localitat francesa d'Arles, a la comarca del Vallespir, els benets hi aixecaren el seu monestir, els monjos del qual tant havien de contribuir a la colonització d'una bona extensió de terres, especialment de la Garrotxa, essent dignes de menció l'abadia construïda a Sant Pere d'Albanyà; la de Sant Aniol de les Aguges; la de Sant Llorenç del Mont; la cel·la de Sant Miquel de la Cirera —que devia estar situada entre Sant Martí Sesseres i l'Estela—, i d'altres.

Les ruïnes d'aquells que foren monestirs i cel·les monacals, són com la mística supervivència que ens és arribada d'una època de pau i de treball; d'una època que era esperada com la llum de l'alba i d'un treball portat a cap per monjos ramaders i artífers, que portarien el renaixement d'aquelles aspres terres.

Si ens parem un moment a reflexionar, podrem figurar-nos com aquells monjos vinguts d'Arles, aconseguïen immensos dominis des del Tec fins al Fluvià i, sota la pròvida mangala dels reis francs, podríem veure-hi els humils artífers drapats amb l'estola benedictina i com al seu impuls les valls anaven obrint les sines a l'arada i, cada dia que passava el reiaume dels erms que ens havien deixat en heretatge el poble alarb, cedia nous terrenys al goret i a la pastura.

I encara, seguint de prop les gestes d'aquells a qui els nostres cronistes anomenen **primers homes**, qui del dret d'**apprisió** en feren títol de propietat podríem imaginàriament acompanyar-los Gallies enllà, fins a Sant Dionís i a sota les voltes del monestir imperial, ens podrien ensenyar la carta magna de la nostra pagesia, fresca encara la tinta del reconeixement dominical que va lliurar Carlemany als terratinents de la Marca, amb tal que poguessin provar que per durant més de trenta anys es trobaven en pacífica possessió de llurs terres, diploma de tanta vàlua, que probablement donà peu a la tradició, segons la qual, foren concessions personals que féu el famós monarca, dels títols de

propietat d'algunes cases senyorials de la Catalunya vella.

Continuant la nostra correduria imaginativa, les valls d'Albanyà, Manol i Sant Romans de Casamor —aquesta darrera ja en els vessants del Fluvià—, ens ajudarien a desxifrar aquestes pàgines de la història monacal amb ses construccions vetustes, els quals vestigis en guardaven les masies de Gonoleres, Aimeric, la Cirera i Moncanut, les primeres amb ses revingudes canalades fetes amb pedres de carreu, que ens fan memòria de llur tradició ramadera; Moncanut, amb el record que ha deixat en el seu pompós casalici, la seva famosa **dominicatura**, seient administratiu des del qual els monjos vetllaven els seus extensos dominis, amb les **parades** tan acollidores per als vianants —com la «parada» d'Albanyà vora els senderons esgarriats per la muntanya—, amb sos establiments emfitèutics, l'instrument jurídic a favor del qual, les terres de concessió imperial anaven passant ara i adés a mans del poble, tan bon punt tornà en aquests paratges la calma pertorbada durant massa anys per la invasió sarraïna, i així tantes altres institucions d'ordre carolingi com els monarques francs posaren a l'abast d'aquella empresa agrària tan sàviament planejada.

Encara, passades les penúries inicials de tota empresa, quan la cella de Sant Miquel de la Cirera, hagué sembrat de massos i cortals les serres de Lliurona i l'Estela i els més llunyans vessants del Fluvià, ja en terra més plaent, po-

drien recordar-nos les plantacions de mallol que havien fet els monjos al llom d'aquelles rostadres, així com el Querig posat al naixement del Manol, amb les seves «canals» tan enlairades, podríem reconèixer el fet important que havien portat a cap en aquestes verals els cenobites, amb la introducció en aquestes garrotxes dels rústecs aqüeductes que disposats primàriament amb senzilles canals de pi o de roure, sàviament empalmades pels caps i sostingudes per una filera de peu-drets, resolgueren el problema d'aconduir les aigües des de la costalada on neixia el rei xorc, cap a la masia, per tal de poder mantenir el regadiu i dotar-la de tan avantatjós element.

I també podríem com recordar, les altes valls del Manol on s'esqueia la cella pastoral de la Cirera i la cultura catalana agropecuària que hi aportaren en l'ordre material els monjos benets del cicle carolingi. Els puig i tossals veïns, ço és: el Puig de l'Ascensió, a darrera Lliurona; el Montosa, el Puig d'Aguilar, avui més conegut pel Puig del Mont i el Puig Valentí, ens parlarien més espiritualment dels àpats que hi feien diferents diades d'entre any, els pagesos quan hi pujaven a rebre l'ofrena beneïda, posant així digne corosament a l'enfilall de suggeriments que ens haurien portat la contemplació imaginària d'un dels centres d'aquella organització monacal carolingia, informadora d'un poble tot seny i harmonia.

BIBLIOGRAFIA

Sant Miquel de la Cirera. Pere Vayreda i Olives.

Geografía Histórica del Condado de Besalú. F. Montsalvatge.

Arxiu de l'autor.